

JIŽNÍ ČECHY harmonické PERLA ČESKÉ REPUBLIKY

www.jiznicechy.cz

PODPŮŘENO Z EVROPSKÉHO FONDU
PRO
REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Směr budoucnost - cíl prosperita

Tento projekt Tvorba tiskových materiálů vč. elektronických verzí pro propagaci Jihočeského kraje v ČR i zahraničí – 1. část je spolufinancován Evropskou unií

**Jižní Čechy harmonické
Perla České republiky**

Pro Jihočeský kraj vytvořila v roce 2010 společnost freytag & berndt.
Fotografie: freytag & berndt, CzechTourism,
Jihočeská centrála cestovního ruchu
Texty: freytag & berndt
Kartografická část: freytag & berndt

Hrady, zámky a tvrze	2
Lidová architektura	4
Technické památky	6
Rozhledny	8
Pamětihodnosti	10
Církevní památky	12
Přírodní zajímavosti	14
Volný čas	16
Organizace	18
Infocentra	20

Hrady, zámky a tvrze

Hrad Landštejn

Malebné jižní Čechy zdobí množství zámků, hradů a tvrzí připomínajících doby, kdy zde žily různé šlechtické rody. Počátek jejich působení můžeme datovat do 12. století, tedy do velmi neklidného období raného středověku. Zemi tehdy spravoval panovník, který svěřoval šlechticům zejména ty oblasti, které bylo nutné osídlit. Na jihu Čech to byli především Vítkovci, jejichž rod se rozdělil na rožmberskou, krumlovskou, hradeckou, landštejnsko-třeboňskou a ústeckou větev. Některé hrady ovšem nechal postavit sám panovník, jenž měl zájem na zabezpečení hranic země.

Jedním z prvních kamenných hradů na území jižních Čech byl románský **Landštejn**, vybudovaný na česko-rakouském pomezí Vítkovcem Sezemou. Vznikl zřejmě z iniciativy Přemysla Otakara I. již počátkem 13. století, tedy v době, kdy se většina mimoměstských hradů stavěla ze dřeva. Plnil především strážní funkci a tomu odpovídal charakter strohé mohutné stavby. Dnes už

Landštejn vítá návštěvníky pouze jako velmi zachovalá ruina. Stejný panovník nechal coby důležitý opěrný bod své moci vybudovat i raně gotický **Zvíkov**, jenž se před napuštěním Orlické přehrady tyčil na vysokém ostrohu nad Vltavou. Nedobytný hrad odolával všem útokům až do roku 1622, kdy se jeho posádka 140 mužů hájících poslední útočiště vzbouřených českých stavů po dlouhém obléhání vzdala obrovské přesile císařského vojska. Na základě rozhodnutí Přemysla Otakara I. vznikl počátkem 13. století i gotický **hrad v Jindřichově Hradci**, předchůdce dnešního zámku. Měl trojúhelníkový půdorys a v nárožích tři věže, k nimž v letech 1260–1270 přibyl hradní palác s kaplí a mohutná válcová věž. Nyní zve třetí největší český hradní a zámecký komplex na prohlídku černé kuchyně, hladomorny, ale i romantických schwarzenberských interiérů.

V rozšiřování sítě královských hradů pokračovali i další králové – Přemysl Otakar II. nechal vybudovat tábořský **Kotnov**, **hrad v Bechyni**, **Hlubokou nad Vltavou**, **Písek**, **Vimperk** a **Orlík**, Jan Lucemburský roku 1341 povolil stavbu strážního hradu **Hus** a Karel IV. dal pokyn k vystavění malého **Karlova Hrádku** u Purkarců jako správního sídla oblasti. Těchto opěrných bodů bylo ve skutečnosti ještě více, ale u některých z nich nejsou známy přesnější okolnosti jejich vzniku, například u **Nových Hradů** víme jen, že vznikly jako strážní místo Vitorazské stezky snad již před polovinou 13. století.

Vlastní opevněná sídla si ale stále častěji budovala i šlechta, na jihu země především již zmínění Vítkovci. Tak vznikl například **Vitkův Hrádek**, jenž je typickou ukázkou donjonového typu, tedy hradu skládajícího se z mohutné obytné věže a hradby, dále pak **hrady v Rožmberku**, v **Českém Krumlově**, v **Třeboni** a ve **Stráži nad Nežárkou**. Na severu svých držav Vítkovci vybudovali **Přiběnice**, honosné a na svou dobu velmi rozsáhlé sídlo, v němž byl později dokonce vězněn král Václav IV. Nezáhalely ale ani další rody – Bavorové již ve třicátých letech 13. století založili **hrad ve Strakoně**, Buzicové o necelých sto let později postavili

Šelmberk a vladykové z **Dobronic** svůj hrad nad Lužnicí. Poslední dvě zmíněná sídla patří k hradům bergfritového typu, což znamená, že je tvořila okrouhlá útočná věž neboli bergfrit, palác a hradba. Jiný a na území jižních Čech zcela výjimečný typ hradu pak představuje **Choustník**, postavený Benešem z rodu Sezemců. Jeho dva synové ho rozšířili o další samostatnou část, a tak vznikl hrad s dvěma jádry, tzv. ganerbenburg.

Během vlády Karla IV. v hradní architektuře poněkud posílila obytná funkce na úkor obranné, což je dobře patrné například u zříceniny hradu **Dívčí Kámen**, vybudovaného v polovině 14. století Rožmberky – jeho jádro tvořily dva paláce ohraničující nádvoří a obehnané soustavou hradeb, věží a příkopů. Součástí areálu bylo i předhradí a ulicovou latráň, typický pro rožmberská sídla. Dvoupalácovou dispozici, podtrhující spíše obytné poslání sídla, měl i rožmberský **Helfenburk** ze stejné doby či **Blatná**, přestavěná koncem 14. století Zdeňkem z Rožmitálu. Stále se však budovaly i hrady donjonového typu, k nimž patřil také **Kozí Hrádek**

Hrad a zámek Český Krumlov

nedaleko Sezimova Ústí. Jeho zakladatele nicméně neznáme a více než svou architekturu se proslavil díky pobytu církevního reformátora Jana Husa.

Husitské a česko-uherské války v 15. století přinesly spíše útlum výstavby nových hradů a snahu o vylepšení obranyschopnosti stávajících sídel. Jejich majitelé se museli vypořádat s rostoucí hrozbou dělostřeleckého útoku a v některých případech budovali předsunutá opevnění s baštami umožňujícími aktivní dělostřeleckou obranu. V jižních Čechách se tyto novinky týkaly například hradů Choustník a Rožmberk.

16. století pak bylo relativně klidným obdobím a důsledkem rychlého vývoje palných zbraní poklesl vojenský význam gotických hradů. Do Čech dorazila renesance, většina urozených pánů zatoužila po pohodlnější rezidenci v tomto slohu a strohé hrady začaly rychle nahrazovat půvabné zámky. „Páni z růže“ i další aristokraté se pustili do přestavby všech svých významnějších sídel – v **Českém Krumlově** vznikl honosný a rozlehlý zámecký komplex, později ještě zčásti upravený Schwarzenbergem, v **Bechyni** a **Třeboni** vyrostl čtyřkrídový zámek a v **Jindřichově Hradci** vybudoval Adam II. areál, jenž dnes čítá přes 300 místností a je třetím největším u nás. Nádherné renesanční stavby však nevznikaly jen na místě hradů, například **Kratochvíli** si nechal Vilém z Rožmberka postavit na místě tvrze s hospodářským dvorem, jeden z našich nejznámějších zámků v **Červené Lhotě** vybudovali Kábové z Rybčan na místě vodní

Zámek Červená Lhota

tvrze a podobný stavební vývoj měl i zámek v **Chlumu u Třeboně**.

Renesance dala novou tvář i hradům v **Hluboké**, v **Blatné**, **Orlíku**, **Rožmberku** či ve **Stráži nad Nežárkou**, ale u těchto sídel se později uplatnily ještě další stavební slohy. Zatímco zámek ve Stráži čekaly poslední změny v období baroka, Blatná a Orlík získaly v 19. století klasický novogotický vzhled, zámek v Rožmberku byl upraven v duchu romantické gotiky a Hlubokou přestavěli architekti Franz Beer a Damasius Devoretzky ve stylu tzv. tudorské gotiky, a to po vzoru anglického královského zámku ve Windsoru. Ne každý zámek však musí mít předchůdce v podobě tvrze nebo hradu. Zatímco v **Dačicích** postavili Krajčovi z Krajky koncem 16. století své renesanční sídlo „na zelené louce“, zámky v **Čimelicích**, ve **Lnářích** a v **Týně nad Vltavou** a lovecké zámky **Jemčina** a **Ohrada** vznikly v období baroka podobným způsobem.

Některé šlechtické stavby přeskočily období renesance a přestavby se dočkaly až později, například **tvrz v Chotovinách**, na jejímž místě si kardinál Kašpar Migazzi nechal postavit klasicistní zámek, později novorenesančně upravený. Jiné tvrze naopak unikly větším zásahům a dnes představují zajímavé ukázky bydlení nižší šlechty. Jednu z nejrozměrnějších u nás si lze prohlédnout ve **Volyni** a svou původní podobu si uchovala také pozdně gotická tvrz **Cuknštejn** z konce 15. století v Tereziině údolí, při jejíž rekonstrukci byla objevena kaple s freskovou výzdobou, která je ve stavbě tohoto druhu zcela neobvyklým prvkem. Hodnotnou památkou je také horní tvrz v **Kestřanech**, postavená zřejmě v šedesátých letech 13. století některým ze zvickovských manů a později rozšířená o hranolové obytné věže s hradbou, válcovou baštu a pozdně gotický palácový trakt s kaplí. A jinde nevidaným unikátem se může pochlubit ves **Zumberk**, jejíž původně pozdně gotická tvrz získala v 2. polovině 16. století renesanční vzhled a o pár let později byla spolu se zdejšími hospodářským dvorem, kostelem a hřbitovem obehnaná hradební zdí se šesti baštami.

Tvrz Zumberk

Zámek Hluboká nad Vltavou

Lidová architektura

Vlastiboř

Při cestování jihočeským venkovem si nelze nepovšimnout řady zajímavých vesnických chalup, domů a statků, jež jinde jen těžko spatříte. Dnes jsou tyto památky často chráněny v rámci vesnické památkové zóny či rezervace, jsou však i nadále obývané a využívány. Vnitřní uspořádání obytné části těchto stavení bývalo dosti stejné – zpravidla měla trojdielnou dispozici skládající se ze síně, jizby a komory. Statky vynikaly většinou venkovní výzdobou, často ovlivněnou regionální či místní tradicí. Jen málokdo z nás si dokáže představit, jak se v takovém stavení žilo. Ve středověku k topení, vaření a svícení sloužila kamenná či hliněná pec, jejíž součástí bylo i otevřené ohniště. Kouř odcházel do prostoru jizby a hromadil se u stropu, zatímco čisté ovzduší v dolní části zajišťovaly větrací otvory. V 16. a 17. století se začal využívat tzv. nepřímý způsob vytápění, což znamenalo, že topné těleso umístěné v jizbě, například pec či kachlová kamna, se obsluhovalo z jiného prostoru, kam také odcházel kouř – zpravidla ze zadní části síně. Ta bývala vybavená dymníkem umístěným v klenbě

Ševětín

a ohništěm či kamny, na nichž se také vařilo, takže se pro ni vžil název černá kuchyně. Jizba se tehdy stala čistší místností, a protože byla i světlejší, začalo se jí říkat světnice. Vývoj vaření a vytápění později zakončilo nahrazení dymníků tahovými, dole uzavřenými komíny a posléze i zavedení sporáku s troubou a litinovými pláty, což umožnilo návrat kuchyně, a tudíž i velké části každodenního života zpět do světnice.

Až do 18. století se na venkově stavěly především přízemní roubené chalupy a domy, a to z trámů jehličnanů spojovaných nejčastěji vazbou nazývanou rybina. Patrové hrázdné budovy s rámovou konstrukcí, v níž byl prostor mezi trámy vyplněn jiným materiálem, byly rozšířeny hlavně v německých pohraničních oblastech. V dalším období pak vývoj stavebních materiálů směřoval od hořlavých a měkkých k ohnivzdorným a tvrdým, tj. od dřeva či dřevohlinité směsi, došků a šindelů ke zdivu z cihel a kamene a ke střechám ze štípané břidlice či pálených tašek. Mezi hlavní důvody patřila snaha napodobit architekturu obvyklou ve vyšším sociálním prostředí, typickou hlavně pro města, a administrativní nátlak proti dřevěné výstavbě, jenž měl zamezit častým požárům a roku 1816 vyústil v úplný zákaz používání dřeva coby stavebního materiálu. Výjimky se povolovaly většinou jen v horských oblastech s řídčí zástavbou.

Právě v této době se začali dostávat ke slovu zedníci mistři a jejich pomocníci a na venkově se stále objevovaly zděné stavby převážně v jednoduchém klasicistním stylu. To však bohatým sedlákům často nestačilo a jejich touha po důstojné reprezentaci vyústila ve vznik fenoménu zvaného selské baroko, nejvíce rozšířeného právě v jižních Čechách. Ačkoliv barokní sloh se ve městech přestal vyvíjet a užívat nejméně o sto let dříve, na venkov přicházeli stavitelé, kteří měli určitou zkušenost s městskou architekturou a své znalosti rozvíjeli dále originálním způsobem. Pamatovali si, jak vypadají průčelí barokních a klasicistních kostelů a paláců, a přijímali z nich nejvýraznější prvky, které pak uplatňovali ve svých stavbách. Nejznámější ukázkou usedlosti s bohatě tvarovanými a zdobenými štíty a branami jsou Holašovice ležící západně od Českých Budějovic. O výjimečnosti tohoto uceleného a stylově čistého souboru statků obklopujících rozměrnou náves svědčí to, že byl roku 1995 prohlášen

vesnickou památkovou rezervací a roku 1998 zapsán na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Zděné statky postavené v tomto stylu však lze spatřit i v jiných jihočeských regionech, z nichž nejznámějším je tzv. Blatsko, dělicí se na několik dalších oblastí. Na Zbudovských blatech se zachovaly usedlosti s křídlovými štíty, pilastry, iluzivními slepými balustrádami nebo čistě klasicistními prvky – za pozornost stojí například Kubatův statek se starší sýpkou **ve Zbudově**, kovárna a statky s tvarovanými a zdobenými bránami tvořícími se štítem jeden výtvarný celek **v Plástovicích** a pestré štíty velkých usedlostí i malých domků **v Malých Chrástanech**. Pro Hlubocká blata jsou zase typické spíše kulisovité štíty, holé nebo vyšperkované rostlinným a geometrickým dekorem, které lze spatřit například **v Municích, Bavorovicích a Opatovicích**. Stylově nejbohatší části jsou pak Soběslavsko-veselská blata, oblast nacházející se západně od spojnice **mezi Soběslaví a Veselím nad Lužnicí**. Jen bíle namalované statky zdobené štukovými ornamenty stejné barvy najdete například **v Klečatech, Zálší a Mažicích**, zatímco barevnější fasády uvidíte v Záluží a usedlosti s bo-

Mazelov

hatým zdobením **ve Vlastiboři**, kde stojí za pozornost zejména statek s průčelím s jedinečnou iluzivní malbou zobrazující celou bránu s vrátky. Fasády a štíty **v Komárově** pokryté bílými štuky vystupujícími na barevném podkladu jsou zase ukázkou přechodu od baroka k empiru a novorománskému stylu. Blíže k Lomnici nad Lužnicí se pak rozkládá oblast tzv. Pšeničných blat, pro niž je charakteristická výzdoba s drobnými rostlinnými a srdčkovitými motivy a esovitými průduchy, jak se můžete přesvědčit například **v Ševětíně** nebo **Mazelově**.

Stejně jako jiné stavební slohy mělo i selské baroko své mistry, a i když se nejednalo o studované architektury či stavitele, ale jen o pouhé zedníky, jejich umění je proslavilo i za hranicemi regionu. V **Zálší** žil například Jan Šoch, jenž čerpal ze zkušeností získaných ve Vídni a specializoval se hlavně na štítové plastiky obytných stavení a sýpek. Tvořil převážně v Zálší, Komárově, Mažicích, Klečatech a Borkovicích a v jeho práci pokračoval i syn František. Jiným věhlasným mistrem byl vlastibořský rodák Martin Paták, jenž už opouštěl barokní styl a při výzdobě štítů pracoval hlavně s novorománskými prvky – zvláště s pilastry neboli se sloupovitými výstupky ze zdi skládajícími se z hlavice, dřívku a patky, jimiž rozděloval zpravidla syté zbarvenou plochu štítů. Jeho díla můžete najít zejména ve Vlastiboři, Záluží, Klečatech, Debrníku, Záluží, Zálší, Mažicích a Vesci. Patákův

Volary

syn Jan působil na Blatech i ve Vídni. V různých obcích Prachaticka a Strakonicka pak stavěl zedník Jakub Bursa, jenž zásadně nepoužíval plány a výzdobu vytvářel bez předlohy přímo na místě. Z dochovaných nápisů na fasádách je patrné, že měl problémy s pravopisem, ale o to větší byl jeho výtvarný talent. Jeho dílo lze spatřit například **v Radhosticích, Šumavských Hošticích, Vlachově Březi, Libotyni či Předslavicích** a některý z jeho žáků či zaměstnanců zřejmě přestavěl domy s poměrně jednoduchými štíty **v Nahořanech**. Selské baroko ovšem vznikalo i pod rukama mnoha dnes už anonymních tvůrců a jeho oblé tvary najdete na štítech chalup a statků v mnoha dalších obcích, například **v Putimi a ve Vodicích**.

Na rozdíl od nížinatých oblastí, kde nakonec převážily zděné stavby, se na území Pošumaví a Šumavy dřevo jako stavební materiál udrželo mnohem déle. Typická roubená šumavská stavení s polovalbovými střechami a nízkými štíty s ozdobně skládanými lomenicemi si díky tomu můžete prohlédnout v řadě obcí a vsí, například **na Kvildě, v Borových Ladech, ve Zdikově a ve Stachách**. A zmínku si určitě zaslouží jedinečné roubené domy alpského typu se širokým štítovým průčelím s pavlačí a sedlovou střechou s nízkým sklonem, pod níž je zpravidla umístěna obytná i hospodářská část stavení. Od 16. století si je staveři přisílenci z Tyrol, a zatímco patrové najdete **ve Volarech**, přízemní se zachovaly několik kilometrů jihozápadněji **v Dobré**.

Munice

Technické památky

Buškův hamr

Lákají vás vynálezy, technické památky a neuvěřitelné stavby? Podle naší mapy můžete v jižních Čechách navštívit objekty, které dokládají technické vymoženosti od středověku až po nedávnou minulost. V jejich vzhledu se odráží nejen dobová zručnost, ale i vlivy architektury a umění.

K nejstarším, ale doposud živým technickým památkám patří kovářny z doby před začátkem průmyslové revoluce. Železné a ocelové výrobky tehdy vznikaly v hamrech na vodní pohon, v nichž vodní kolo otáčející se v náhonu pomocí jednoduchého systému zdvíhalo buchar o váze až několik set kilogramů. Takové plně funkční zařízení si můžete prohlédnout například v **Buškově hamru** stojícím od roku 1780 na Klenském potoce nedaleko Trhových Svinů. Energii vody v té době využívalo i velké množství vodních mlýnů, jichž se v kompletní podobě zachovalo do současnosti jen málo. Unikátní památkou je proto **mlýn v Hoslovicích**, jenž dnes slouží jako jediný jihočeský skanzen. Obytná budova s roubeným patrem s pavlačí a doškovou střechou skrývá původní mlýnici. V areálu dále můžete navštívit zděná a roubená hospodářská stavení a rybníček s náhonem. Dodnes obě památky žijí a v průběhu roku se v nich koná také řada akcí dokumentujících tradiční venkovský způsob života.

Sílu vody však lidé dříve využívali i pro jiné účely. Poblíž Lenory můžete spatřit dřevěnou krytou lávku přes Vltavu, pocházející z roku 1870. Říká se jí rehle, což je slovo vyvinuté z německého „der Rechen“ neboli hrábě. Lávka

Schwarzenberský plavební kanál

totiž sloužila k zadržování a usměrňování dříví plaveného po řece. Ještě zajímavější památkou, s jejíž pomocí se dopravovala polena a kmeny z hlubokých šumavských lesů až do Dunaje, je **Schwarzenberský plavební kanál**, vybudovaný v letech 1789–1822 podle plánů knížecího inženýra Josefa Rosenauera. Tato unikátní vodní cesta měřila 52 km a její součástí bylo 87 mýtůků, 80 propustí, 22 stavidel a 429 m dlouhý tunel, jehož konce uzavírají novogotický a novorenesanční portál. Dnes se můžete projet šumnými šumavskými lesy na kole podél rekonstruovaného kanálu. Úctyhodnými parametry se chlubí budovalské dílo – **vodní nádrž Lipno**, nazývaná „jihočeské moře“. Přehrada vznikla v letech 1952–1959 a je s rozlohou asi 49 km² největší vodní plochou u nás. Součástí její hráze je podzemní hydroelektrárna s dvěma Francisovými turbínami. Lipno však dnes slouží i k relaxaci. Můžete si zde užít letní dovolenou na kolech, na jachtě či surfu, projet se zde můžete i na in-linech, lze vyzkoušet bobovou dráhu. V zimě na vás čeká lyžařský areál, protažené běžecké trasy, a když Lipno zamrzne i osmikilometrová bruslařská dráha. Milovníci věží musí navštívit modernistickou **vodárenskou věž v Třeboni**, postavenou roku 1909 podle návrhu významného českého architekta Jana Kotěry, mj. tvůrce pražské právnické fakulty.

Ti z vás, kteří se rádi dívají na svět z mostů, mají v jižních Čechách jedinečnou možnost obdivovat například 157 m dlouhý empirový řetězový **Stádlecký most** přes Lužnici, který je dokonce prohlášen za národní kulturní

Lipno

památkou. Pozornost si pro svůj vzhled a způsob provedení zaslouží i **Dlouhý most v Českých Budějovicích**. Most, jenž připomíná křídla vášek, byl postaven v devadesátých letech. Ovšem díky mostům můžete obdivovat svět i z výšky – nebo i skočit (samozřejmě na laně!) – ze Žďákovského mostu nad vodním dílem Orlická přehrada. Mezi hradem Zvíkov a zámekem Orlický najdete více než půl kilometru dlouhý most, tyčící se 50 metrů nad hladinou. Při procházce přes něj se cítíte skoro jako provazolezec! Podobným „nej“ se může pochlubit také železobetonový most nazývaný **Bechyňská duha**. Vznikl v letech 1926–1928 podle projektu Eduarda Viktory a ve výšce 52 m nad hladinou Lužnice překlenul údolí jediným obloukem s rozpětím 90 m, tehdy nejvyšším železobetonovým obloukem u nás. Jeho výjimečnost spočívá i v tom, že byl určen pro silniční i železniční dopravu – bechyňské nádraží se do té doby nacházelo na druhém břehu Lužnice a prodloužení trati až k okrajům města mělo pro jeho obyvatele velký význam.

V té době už čtvrtstoletí fungovala Elinka neboli **elektrická dráha mezi Táborem a Bechyní**, vybudovaná

Hvězdárna a planetárium na Kleti

v letech 1902–1903 zásluhou technika a vynálezce Františka Křížka jako první elektrifikovaná dráha na území Rakouska-Uherska. Přibližně v téže době byly postaveny **úzkokolejky** spojující Jindřichův Hradec s Novou Bystřicí a s Obratáně – první trať s rozchodem 760 mm roku 1897 a druhá o devět let později. Všechny tři tratě dodnes slouží běžnému provozu, ale pravou dobovou atmosférou si na nich můžete vychutnat při tzv. nostalgických jízďách, kdy se na koleje vrací historické lokomotivy a vozy.

Počátky železniční dopravy v jižních Čechách však sahají až do třicátých let 19. století v souvislosti s ambiciózním plánem vytvořit dopravní spojení Vltavy a Dunaje kvůli zefektivnění obchodu. Vybudování vodních kanálů se ukázalo jako nereálné, a tak František Josef Gerstner navrhl postavení **koněspřežné železnice**, které se uskutečnilo v letech 1825–1832. Parostrojní železnice byla tehdy ještě v plenkách, a tak mezi Lincem a Českými Budějovicemi tahaly vozy koně. Pára je vytlačila až koncem šedesátých let a přestavba tratě tehdy proběhla důkladně, takže z první velké koněspřežky na evropském kontinentu toho moc nezbylo. Nejzajímavějším pozůstatkem je asi staniční budova v Bujanově se strážním domkem, v němž dnes najdete Muzeum koněspřežné dráhy. Jeho expozice obsahuje i maketu někdejší přepřahací stanice a repliku tratě v délce asi 25 m.

Výše zmíněný František Křížek na území jižních Čech dosáhl i řady dalších významných úspěchů, například v Písku, kde roku 1887 nainstaloval do ulic elektrické osvětlení a vybudoval **první městskou elektrárnu v Čechách**. V jejích prostorách je dnes umístěna expozice s řadou Křížkových vynálezů, mezi nimiž nechybí lokomobila a nejrůznější druhy lamp a žárovek. Srovnání, jaký skok udělala výroba elektřiny za více než století, pak nabízí návštěva **informačního centra jaderné elektrárny Temelín**. Nachází se v zámečku Vysoký Hrádek, jenž stojí na okraji areálu elektrárny a je jediným pozůstatkem zaniklé vsi Březi u Týna nad Vltavou.

Další pozoruhodné stavby potěší hlavně milovníky vojenství, kteří mohou na Slavonicu prozkoumat **požüstatky pohraničního opevnění** budovaného v letech 1935–1938. Pevnostní areál Slavonice, k němuž

vás dovede naučná stezka, se nachází asi dva kilometry západně od města a tvoří ho šest lehkých objektů vzoru 37, jímž se lidově říkalo „řopiky“.

Za technickou památkou úplně jiného typu se pak můžete vydat do Českého Krumlova, konkrétně do zámecské zahrady, kde se roku 1958 poprvé objevilo **otáčivé hlediště**. Záměrem jeho tvůrců bylo nabídnout divákům zážitek představení odehrávajícího se v okolním nádherném prostředí zahrady s letohrádkem Bellarie. Zatímco původní točna poháněná lidskou silnou unesla nanejvýš šedesát diváků, ta dnešní z roku 1994 má desetkrát vyšší kapacitu a otáčí se pomocí elektromotorů.

Na západním okraji Českého Krumlova čeká na milovníky podzemí exkurze vláčkem do **grafitového dolu**. Téměř dvoukilometrová prohlídková trasa seznamuje návštěvníky s technikou a metodami užívanými při dobývání grafitu.

Na závěr výčtu technických zajímavostí se vraťme ještě do jihočeské metropole. V parku při soutoku Vltavy a Malše najdete **hvězdárnu s planetáriem**, založenou už roku 1937 Jihočeskou astronomickou společností, v níž se můžete zúčastnit nočního pozorování hvězd nebo pořadů pod umělou hvězdnou oblohou. Pobočku má hvězdárna také na nejvyšší jihočeské hoře Kletf. Stejnomená planetka ostatně krouží i ve vesmíru! V Českých Budějovicích můžete závěrem navštívit **Jihočeské motocyklové muzeum**, které v budově bývalé Malé solnice představuje asi devadesát historických motocyklů včetně několika unikátů.

Koněspřežka

Rozhledny

Kletf

Rozhledny začaly vyrůstat na kopcích asi před 200 lety. První z počátku 19. století kupodivu nevznikaly na kopcích, ale v parcích šlechtických sídel jako dekorativní a zábavní prvek. Jedna z prvních horských kamenných rozhleden se u nás objevila právě v jižních Čechách, a to **na vrcholu Kletě** v Blanském lese. Roku 1822 ji zde nechal postavit kníže Josef Schwarzenberg, a proto se jí také říká Josefova věž. Zprvu na ni ovšem měli přístup jen hosté z řad šlechty a ostatní zájemci toužili po dalekém výhledu si museli pár let počkat. Výhled z Kletě ovšem stojí za to – obdivovat odtud můžete nejen Šumavu, vrcholy Novohradských hor a okolní pahorkatinu, ale za dobrých podmínek i alpské štíty.

Podobný rozhled slibuje i 27 m vysoká rozhledna, která vyrostla **na Libině nad Prachaticemi** ve výšce 1 096 m n. m. Vznikla roku 1883 zásluhou Šumavského klubu turistů a dostala jméno Rudolfova věž, neboť toho roku se konaly zasnuby habsburského prince Rudolfa a princezny Stefanie. Během druhé světové války byla využívána k vojenským účelům a po ní chátrala až roku 1994, kdy se dočkala rekonstrukce.

Rozhledny pak začaly růst na konci 19. století jako houby po dešti, především však na severu Čech. Až roku 1920 vztýčili táborští turisté **na kopci Hýlačka** nad městem stejnojmennou rozhlednu, která tehdy nesla název Rozhledna svobody a již dal architekt Theodor Petřík podobu husitské hlásky. Má dřevěnou konstrukci a je-

Churáňov

jích padesát schodů stoupá k vyhlídkové plošině ve výšce 15 m, z níž se před vámi otevírá pohled na celý Tábor.

O deset let později se pak dočkali zcela jinak koncipované rozhledny obyvatelé Týna nad Vltavou. Podle návrhu architekta Jaroslava Vojny **na vrchu Semeneč** vznikla 7 m vysoká betonová stavba s točitým schodištěm a plošinou ve výšce 5 m nabízející výhled na Týn a údolí Vltavy. Velmi originální řešení zase zvolili tvůrci rozhledny stojící od roku 1936 **na Mařském vrchu** severovýchodně od Vimperka, kde je věž spojena s kaplí sv. Václava. Její ochoz se nachází ve výšce 8 m, ale okolní vzrostlé stromy omezují možnost výhledu pouze na severní stranu. A o dva roky později získalo šumavské podhůří další významnou rozhlednu. Na 1 066 m vysokém **Javorníku** na Kašpersku se měla objevit dřevěná vyhlídková věž už roku 1914, ale její vybudování zmařil začátek první světové války. Sušický architekt Karel Hora vytvořil návrh kamenné rozhledny se čtvercovým půdorysem a osm zedníků se stejným počtem přidavačů ji dokázalo postavit během dvou měsíců. Koncem 20. století však začal výhledu bránit okolní porost a roku 1997 byla rozhledna kvůli zchátralému stavu uzavřena. Díky Nadačnímu fondu Karla Klostermanna a zájmu společnosti T-Mobile umístit na věž své zařízení se naštěstí našlo řešení. Okolní stromy nebylo možné vykácet, a tak věž získala osmibokou nástavbu sahající až do výšky 39,5 m. Od roku 2003 tedy opět poskytuje nádherný výhled na šumavské vrcholy i daleko za ně.

Během dalšího půlstoletí se počet jihočeských rozhleden výrazně nezměnil. První vlašťovkou byla úprava **skokanského můstku na Churáňově**, na jehož vrcholu roku 1993 vznikl ve výšce 32 m vyhlídkový ochoz. O tři roky později vyrostla dřevěná věž na úbočí vrcholu **Vyhlídka u Borových Lad**. Desetimetrová konstrukce s plošinou ve výšce 7 m je součástí naučné stezky Les, okolní stromy však značně omezují výhled. Podívanou na zajímavé místo šumavské přírody nabízí také podobná rozhledna ze stejné doby vybudovaná u **Jezerní slatě** nedaleko Kvildy. Stojí hned na počátku povalové-

ho chodníčku a z jejich dvou ochozů se naskýtá pěkný výhled na celé rašeliníště.

Druhá polovina devadesátých let znamenala nový rozkvět, a to zejména díky budování telekomunikačních věží. V jižních Čechách se první konstrukce tohoto typu objevila roku 1997 na **Jarníku v Píseckých horách**, kde vyrostla ocelová věž s plošinou ve výšce 35 m, a o dva roky později přibyla další v **Čestcích u Volyně**, kde si můžete okolí obce prohlédnout z výšky 7 m. U obce Krátošice na blízkém Čermákově vrchu vznikla ani ne před deseti lety vysílací věž, jejíž součástí byla kromě ochozu ve výšce 17 m i malá místnůstka určená turistům, které při návštěvě zastihne nepřízeň počasí. A nová konstrukce vyrostla i **na Kraví hoře** v Novohradských horách jsou však věže i s pohnutější historií. V sedmdesátých letech 20. století tu vojáci postavili věž, z níž střežili blízké pohraniční pásmo. Po roce 1989 občas nějaký odvážlivec vyšplhal vzhůru po nepříliš bezpečném žebříku, ale od roku 2001 mohou zájemci o výstup použít spirálovitě schodiště vybudované v rámci rekonstrukce věže.

Velký Kamýk

I v moderní době se staví z přírodních materiálů. Na severním okraji jihočeského kraje se můžete potěšit výhledem na šumavské panoráma, Písecké hory a část Orlické přehrady z nové patnáctimetrové dřevěné rozhledny stojící **na vrcholu Hrby**. Místu se říká Onen Svět a odjakživa patří k oblíbeným cílům turistů, což dokazuje i zdejší chata, vybudovaná už roku 1940 Klubem českých turistů. A protože výhled do zajímavého okolí nemusí být jen doménou vysokých kopců, najdete od roku 2002 rozhlednu také **u Velkého Lomnického rybníka** nedaleko Lomnice nad Lužnicí. Je součástí naučné stezky a má spíše skromné rozměry, ale nabízí z výšky pěti metrů možnost pozorovat život odehrávající se na vodní hladině a v pobřežní vegetaci a zaposlouchat se do zpěvu místních ptáků. Podobnou roli i velikost má i dřevěná konstrukce **u Ražic** na břehu rybníka Řezabinec, jenž je chráněn jako národní přírodní rezervace a přístupný po naučné stezce. Za menší stavbu můžeme označit i dřevěnou rozhledničku **Granatník** na úpatí již zmíněné hory Kletf v Blanském lese, jejíž 24 schodů stoupá na plošinu umožňující výhled k Novohradským horám.

Naopak do kategorie těch vyšších rozhleden určité patří telekomunikační stožár, jenž se roku 2002 objevil na kopci **Slabošovka** na Českokrumlovsku. Příhradová věž vysoká 36 m má ve dvou třetinách vyhlídkovou plošinu, z níž budete mít jako na dlani blízké Slepčí hory s nejvyšším Kohoutem a s Novohradskými horami v pozadí. S rovinatou krajinou v okolí **Radčic na Bechyňsku** se zase

Libín

můžete seznámit po výstupu na čtyřpatrovou dřevěnou konstrukci stojící od roku 2004 na kraji lesa v nadmořské výšce 460 m. A pohled na hornatější Pošumaví spolu s vrcholy Bobík a Boubín pro změnu umožňuje ochoz příhradového stožáru vztýčeného o rok později **u Hoslovic** na Strakonicku. Prales **Boubín** si ovšem můžete prohlédnout pěkně z ptáčích perspektiv díky rozhledně, která se na jeho vrcholu tyčí od roku 2005. Přestože je ze dřeva, její stavba trvala pět měsíců, protože v chráněném území bylo povoleno používat jen ruční mechanizaci a materiál putoval nahoru pomocí provizorní lanovky nebo koňského potahu. Odměnou za výstup po 109 schodech je jeden z nejkrásnějších výhledů u nás.

Teprve roku 2006 byla zpřístupněna vysílací věž postavená o čtyři roky dříve západně od Písku na **Velkém Kamýku**. Stavba stojící ve výšce 532 m n. m. se může pochlubit neobvyklou konstrukcí a plošinou ve výšce 31 m. Rok poté pak vznikla i originální rozhledna v rámci výstavby archeoparku **na vrchu sv. Ján nad Netolicemi** – dřevěná roubená věž vybudovaná tradičním historickým postupem. Posledním přírůstkem je pak vysílací věž **na vrchu Kbil** jihozápadně od Strakonice, nabízející od roku 2008 daleký výhled na samotné město, Pootaví a Šumavu. Ale zapomenout nesmíme ještě **na Pětnici u Záborku** s výškou 35 m a s výhledovou plošinou o deset metrů níže.

Hýlačka

Pamětihodnosti

Slavonice

S hodnotnými historickými památkami se můžete setkat na celém území jižních Čech, ale jejich největší koncentrací se pochopitelně mohou pochlubit hlavně větší města, která byla již před staletími oporou českých panovníků nebo významných šlechtických rodů. Jejich centra často tvoří právě jen nejrůznější historické budovy, které, pokud si uchovaly svůj původní vzhled, představují jedinečnou ukázkou kultury, stavebního a uměleckého vývoje a životního stylu té či oné doby. Tyto ucelené části, ušetřené pozdějších stavebních zásahů a chráněné jako městské památkové rezervace, najdete v sedmi jihočeských městech.

Žádný cizinec se při návštěvě jižních Čech asi nezapomene podívat do **Českého Krumlova** s monumentálním **hradem a zámkem**, jehož čtyřicet paláců a budov obklopujících několik nádvorí je situováno na protáhlém skalním ostrohu. Tento komplex, po Pražském hradu druhý největší u nás, tvoří malebný celek s podhradím nazývaným Latrán a Novým městem, obkrouženým téměř ze všech stran Vltavou. Pro své umělecké a urbanistické hodnoty byl roku 1992 zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Podobně rozsáhlý **hradní a zámecký areál** s více než třemi sty místnostmi lze navštívit v **Jindřichově Hradci**. Centrum kvůli hospodářskému úpadku

Krýzovy jesličky

města v 17. a 18. století téměř nezasáhl vliv baroka, a proto si uchovalo renesanční charakter. Nachází se v okolí náměstí Míru a k jeho nejvýznamnějším stavbám patří dům pánů z Hradce zdobený sgrafity, kostel Nanebevzetí Panny Marie s pozdně gotickou špulířskou kaplí a areál bývalého minoritského kláštera s kostelem sv. Jana Křtitele s vrcholně gotickou kaplí sv. Mikuláše. Na návštěvu stojí určitě i Muzeum Jindřichohradecka, nacházející se v renesanční budově někdejšího jezuitského semináře, jehož nejatraktivnějším exponátem jsou **Krýzovy jesličky**, největší lidový mechanický betlém na světě. A renesance byla také posledním slohem, který významně poznamenal vzhled **Slavonic**. Průmysl se tu příliš nerozvinul, a tak kolem dvou náměstí zůstal stát ojedinělý soubor **gotických a renesančních domů**, jejichž hodnotu zvyšuje výzdoba tvořená převážně geometrickými, figurálními a iluzivními sgrafity. Mezi náměstími stojí pozdně gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie a hned vedle něj se tyčí městská věž. Dosahuje výšky 56,5 m a po zdolání 176 schodů vám nabídne nádherný výhled na město.

Městská památková rezervace chrání i historické jádro **Prachatic**, jejichž vznik a rozvoj je svázán s obchodováním na Zlaté stezce, která přes šumavské hvozdy spojovala Čechy s Bavorskem. Na Velkém náměstí si můžete prohlédnout renesanční starou radnici s obrazy vytvořenými technikou chiaroscuro, tedy proskrabáváním tmavé horní vrstvy omítky do světlejšího

Sedlice

podkladu, novou radnici se sgrafitovou výzdobou a řadu dalších šlechtických a měšťanských sídel, například tzv. Rumpálův dům s obrazem znázorňujícím antickou bitvu nebo tzv. Sitrův dům, ozdobený portrétní galerií deseti českých králů. Historii města si tu připomínají každoročně při **slavnostech Zlaté solné stezky**, během nichž do města dorazí soumarská karavana a návštěvníci si užijí zdejší velké trhy spojené s kulturním programem. Náměstí pojmenované po slavném husitském vojevůdci Janu Žižkovi je zase centrem Starého města v **Táboře**, kde začíná prohlídkový okruh představující všechny významné historické dominanty města. Patří k nim určitě goticko-renesanční **Škochův dům** se štítem zdobeným plaménkovým ornamentem a oblouky ve tvaru oslího hřbetu, pozdně gotická radnice, renesanční Kostnický dům, původně gotický kostel Proměnění Páně na hoře Tábor či **hrad Kotnov**.

Největší veřejnou prostrou jižních Čech najdete v **Českých Budějovicích**, jejichž historická část stojí v okolí čtvercového **náměstí Přemysla Otakara II.**

o rozměrech 133 x 133 m, lemovaném gotickými, renesančními a barokními domy s podloubími. V jeho blízkosti se tyčí **Černá věž**, dominant a symbol města, jejíž ochoz poskytuje krásný výhled do okolí, a hned vedle ní najdete katedrálu sv. Mikuláše s kaplí Smrtných úzkostí Páně. A z jihočeské metropole to není daleko do **Třeboně**, města proslulého rybníkářstvím a lázeňskou tradicí. Kromě zámeckého areálu tu návštěvníci obdivují měšťanské domy obklopující Masarykovo náměstí, z nichž největší pozornost přitahuje asi budova **hotelu Bílý koníček** s pozoruhodným štítem s cimbuřím a klíčovými střílnami. A pokud se nezapomenou krátké procházky, mohou se seznámit s dalším architektonickým skvostem ležícím mimo centrum města, tedy se **Schwarzenberskou hrobkou** nacházející se v parku na břehu rybníka Svět.

Soubory památek skromnějšího rozsahu jsou často chráněné jako městská památková zóna. Jedna z nejdůležitějších chrání historické centrum **Písku**, které se může pochlubit unikátem v podobě nejstaršího **kamenného mostu** u nás, Velkým náměstím s radnicí a kostelem Povýšení sv. Kříže, pozoruhodným domem U Koulí a novorenesanční budovou hotelu Otava, jehož fasádu zdobí sgrafita navržená Mikulášem Alšem. **Vodňany** si zase uchovaly svůj původní gotický půdorys kolem náměstí Svobody, kde kostel Narození Panny Marie dominuje měšťanským domům, mezi nimiž vyniká budova lékárny s renesanční atikou. K významným památkám **Soběslavi** patří kostel sv. Víta, jež lze označit za jedno z nejceněnějších jihočeských síňových dvoulodí, a **Rožmberský dům** na náměstí Republiky, v němž sídlí Blatské muzeum. Budovu nesoucí název mocného rodu najdete i v **Netolících** na náměstí Míru, kde poutá pozornost také novorenesanční radnice, a ochranu si určitě zaslouží i historické centrum **Sedlic**, v němž najdete sgrafity zdobený renesanční zámek a barokní kostel sv. Jakuba.

Z dalších menších měst stojí za zmínku **Kaplice**, která se může pochlubit třemi svatostánky – tzv. německým kostelem sv. Petra a Pavla, „českým“ kostelem sv. Floriána a kaplí sv. Josefa a sv. Barbory, jež původně sloužila protestantům. Kostel sv. Maří Magdalény stojící uprostřed náměstí ve **Chvalšíně** zase patří k vrcholným pozdně gotickým dílům a pýchou **Mirovic** je kostel sv. Klimenta upravený Kiliánem Dientzenhoferem mladším. V **Týně nad Vltavou** najdete na náměstí Míru raně barokní zámek s městským muzeem, lidově barokní radnici a další historické budovy, mezi nimiž vyniká zejména dům U Zlatého slunce, hotel Zlatá loď a dům U Modré hvězdy, v **Nové Bystrici** náměstí s barokním zámek a kostelem sv. Petra a Pavla s kaplí sv. Barbory a v **Benešově nad Černou** empírovou radnici a barokně upravený kostel sv. Jakuba Většího.

Území většiny měst a obcí samozřejmě nechrání žádná rezervace či zóna, to ale neznamená, že nejsou obdařena žádnou zajímavou pamětihodností. Některé jsou spojeny s narozením či pobytem významných osobností, například v **Chýnově** můžete navštívit dům, jehož podobu si sám navrhl sochař František Bílek, a v **Sezimově Ústí** zase **vilu československého prezidenta Edvarda Beneše**, postavenou podle návrhu architekta Petra Kropáčka. Řada reprezentativních

Dům U Bílého koníčka v Třeboni

sídel také vznikla na zakázku movitých podnikatelů, například **vila Vendelína Máchy** v **Bechyni**, kterou si u Jana Kotěry objednal majitel smíchovské pekárny a mecenáš umění, nebo **Kralíkova vila** ve **Vimperku**, již pro Rudolfa Kralíka rytíře von Meyrswalden, majitele sklárny, navrhl Leopold Bauer.

Zmínku si určitě zaslouží také **Památník Mikoláše Alše** a **Matěje Kopeckého** v **Miroticích**, připomínající život a tvorbu těchto umělců, a také **Památník Jana Žižky z Trocnova** nacházející se v místě rodiště slavného husitského vojevůdce, tedy ve dvorci necelé dva kilometry od osady **Trocnov**. O životě dalšího veličana českých dějin se pak můžete dozvědět v **Husinci**, v němž najdete rodný dům mistra Jana Husa s expozicí připomínající život tohoto církevního reformátora a jeho sochu od Karla Lidického. A na závěr připomeňme památku z nejstarších dějin jižních Čech, totiž oppidum u **Trisova**, jež bylo kdysi významným keltským centrem a k němuž vás dovede naučná stezka Trisov – Divčí Kámen – Holubov.

Černá věž v Českých Budějovicích

Církevní památky

Vyšší Brod

Od konce 10. století náleželo území jižních Čech do sféry vlivu Přemyslovců a zhruba o 200 let později zde začali získávat čtné dravci a Vítkovci. Oba rody usilovaly o osídlení dosud řídké obývané krajiny a budovaly nové opěrné body, které měly upevnit jejich vojenskou i hospodářskou moc. Důležitou roli v tomto období hrály kláštery zakládající jako hospodářská a správní centra. Tím nejstarším byl **premonstrátský klášter v Milevsku**, jehož stavební vývoj trval od roku 1187 do konce 14. století. Jeho součástí se na sklonku 12. století stala původně románská bazilika Navštívení Panny Marie. V klášteře fungovala latinská škola a až do roku 1420, kdy ho vypálili husité, byl důležitým kulturním centrem oblasti.

Roku 1259 povolil biskup Jan III. vybudování **cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě**, jenž ležel na obchodní cestě spojující Čechy s oblastí Lince. Stavba zdejšího kostela Nanebevzetí Panny Marie byla zahájena v šedesátých letech 13. století a trvala téměř 120 let. V klášteře se zachovala velmi cenná knihovna se starými tisky a rukopisy a v části areálu je umístěno poštovní muzeum. K cenným gotickým památkám v jižních Čechách patří i **klášter Zlatá Koruna**, vybudovaný pro stejný řád roku 1263. Jeho nejstarší částí z doby kolem roku 1370 je kaple Andělů strážných a v druhé polovině 14. století byl dokončen kostel Nanebevzetí Panny Marie. Klášter proslul zaváděním nových zemědělských technologií, pěstováním do té doby neznámých plodin a výzkumem v oblasti astronomie a meteorologie. Známa byla i zlatokorunská škola, v níž se vyučovalo česky a tehdy moderními názory metodami. I přes slibný rozvoj však byl klášter roku 1785 během josefinských reforem zrušen a dnes je částečně přístupný veřejnosti.

Stejný osud pak potkal i **augustiniánský klášter v Borovanech**, založený roku 1455 budějovickým měšťanem Petrem z Lindy. K jeho největšímu rozmachu spojenému s výraznou stavební aktivitou došlo od poloviny 17. století. Tehdy vznikla například barokní budova prelatury, po roce 1785 upravená Schwarzenbergem na

Milevsko

zámek. V někdejším konventu se dnes nachází klášterní muzeum, jehož návštěvu je možné spojit s prohlídkou zbývajících částí areálu – zámku, kostela Navštívení Panny Marie, kaple Panny Marie Karmelské a rajského dvora. Podobnou historii má i **augustiniánský klášter v Třeboni**, vybudovaný po roce 1367 Rožmberky. V době svého největšího rozkvětu byl důležitým jihočeským centrem vzdělanosti a umění, ani on však neunikl zrušení za josefinských reforem. Jeho areál tvoří vrcholně gotický kostel Panny Marie Královny a sv. Jiljí, z něhož pochází oltářní desky Mistra třeboňského umístěné dnes v Národní galerii, konvent s křížovou chodbou, budova s kaplí sv. Vincence a další již barokní stavby. Naopak velmi málo se dochovalo z **kláštera paulánů v Klášteře**, který v 16. století založil na Novobystřicku Konrád Krajř z Krajku. Stát zůstala jen tzv. Červená chodba přiléhající ke kostelu Nejsvětější Trojice z roku 1682.

Klášter býval také součástí církevního areálu v dnešní tábořské místní části **Klokoty**, která se však proslavila hlavně jako poutní místo. Na místě údajného zjevení Panny Marie vznikla kdysi kaplička, již koncem 14. století nahradil kostelík Nanebevzetí Panny Marie. V následujících stoletích na Klokoty proudilo množství poutníků a v letech 1701–1730 tu benediktini vybudovali komplex skládající se z kostela obklopeného obytnými budovami a ambty s kaplemi, jenž patří k ojedinělým barokním památkám.

Zlatá Koruna

Významných poutních míst bychom však na jihu Čech našli více, například pošumavské **Čestice**, nad nimiž na vrchu Kalvárie stojí kaple Povýšení sv. Kříže s kapličkami a poustevnou. Mnohem známější je však v tomto směru **Dobrá Voda u Nových Hradů** s poutním barokním kostelem Nanebevzetí Panny Marie, postaveným v letech 1708–1715. Jihočeské Lurdy, jak se vsi také někdy říká, bývaly díky zdejšímu prameni léčivé vody také vyhledávaným lázeňským místem. Podobným příběhem se může pochlubit i **Dobrá Voda u Českých Budějovic**, kde v 1. polovině 17. století vznikl při léčivém prameni malý kostelík. V letech 1733–1738 ho nahradil barokní kostel Panny Marie Bolestné, postavený podle plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera, jenž se brzy stal cílem velkých poutí a procesí. Zázračná soška Panny Marie, která prý zachránila hraběte Karla Filipa Buquoye před ztroskotáním na moři, je zase příčinou vzniku poutního místa v Lomci. Zdejší vrcholně barokní kostel Jména Panny Marie, postavený v letech 1692–1704, měl být původně spojen alejí s nedalekou barokní kaplí sv. Maří Magdalény u Chelčic.

Další významné mariánské místo najdete v Římova, kde jezuité po roce 1648 vybudovali loretánskou kapli,

v níž je umístěna soška Panny Marie Římovské, pocházející z roku 1679. V dalším období tu vznikl také zdejší barokní **kostel sv. Ducha a tzv. Římovské pašije** – křížová cesta s 25 kaplemi a kapličkami vytvářející šestikilometrový okruh po okolí. A jen kousek od Českého Krumlova stojí na návrší nad Kájovem zajímavý poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie z let 1471–1488 spojený sakristií s kostelíkem Smrti Panny Marie, nejstarší částí areálu, který tvoří ještě fara, kaple sv. Jana Nepomuckého a hřbitovní kaple s kostnicí.

Řada unikátních církevních staveb se však zrodila už mnohem dříve. K nejcennějším románským památkám patří například **kostel sv. Petra a Pavla v Albrechticích nad Vltavou**, jenž je dílem milevské stavební hutě z druhé poloviny 12. století. Přestože následně prošel několika přestavbami, uchoval si původní věž s typickými sdruženými okénky. Jeho nádherným doplňkem je hřbitovní zeď lemovaná 108 kapličkami vyzdobenými obrazy lidových malířů. Románského původu je také kostel Zvěstování Panně Marii v Dobříšči či kostel sv. Mikuláše v Horní Stropnici. Oba však byly později upravovány stejně jako některé svatostánky vybudované v období gotiky ve větších obcích a městech. Česko-budějovický chrám sv. Mikuláše, založený spolu s městem, získal svou dnešní podobu koncem 17. století pod vedením architekta Jakuba de Maggiho a později k němu přibyla ještě kaple Smrtelných úzkostí Páně. Prachatický kostel sv. Jakuba Většího má od rekonstrukce po požáru v 19. století věž v podobě minaretu a bavorovský kostel Nanebevzetí Panny Marie, přestavěný v polovině 17. století Petrem Spinetou, v letech 1905–1908 reagoval Josef Mocker. V Táboře si určitě nenechte ujít návštěvu původně pozdně gotického kostela Proměnění Páně na hoře Tábor, z jehož věže zakončené barokní bání je nádherný rozhled do okolí, a v Českém Krumlově prohlídku monumentálního pozdně gotického kostela sv. Víta s hlavní lodí zakončenou klenbou parléřovského typu a novogotickou věží. Zajímavou žebrovou klenbou se může pochlubit také pozdně gotický kostel sv. Jiljí v Dolním Dvořišti.

Dobrá Voda u Českých Budějovic

Zatímco renesance se na vzhledu jihočeských sakrálních staveb významně nepodílela, baroko je na tom lépe. Ve vsi Paštiky postavil v letech 1747–1750 Kilián Ignác Dientzenhofer nádherný **kostel sv. Jana Křtitele** a přibližně v té době vznikl **kostel Nanebevzetí Panny Marie** nad Chlumentem u Třeboně, počátkem 19. století dále rozšířený. Jednu z nejpůsobivějších památek jižních Čech pak najdete u Trhových Svinů, kde stojí osamocený barokní kostel Nejsvětější Trojice. Jeho zasvěcení odpovídá skutečnost, že má tři oltáře, tři věžičky, trojúhelníková okna a šestiboký ambit s třemi malými věžemi. Slohově zajímavou stavbou, kombinující snad všechny obvyklé stavební styly, je zase kostel Nejsvětější Trojice v Čimelcích. Roku 1822 mu dal dnešní vzhled architekt Johann Philipp Jöndl, jenž je také autorem kaple a hrobky Vratislavů v podobě řeckého chrámu vybudované na zdejších hřbitově. A ze zástupců modernějších slohů jmenujme alespoň dva – novorománský **kostel sv. Petra a Pavla v Hosině**, postavený v letech 1899–1902 podle návrhu Jana Sedláčka, a kubizující synagogu v Milevsku, dílo architekta Oldřicha Tyla z let 1914–1919.

Albrechtice

Přírodní zajímavosti

Chýnovská jeskyně

Rozmanitá krajina jižních Čech má mnoho tváří. Zatímco na jihu a jihozápadě se při hranici s Německem a Rakouskem zdvihají vrcholy Novohradských hor a horské pásmo Šumavy, na východě se rozkládají lesy České Kanady, střed zabírá proslulá rybníkářská oblast Českokobudějovické a Třeboňské pánve a sever pokrývá pahorkatina kolem Tábora. Druhově pestrá je tudíž i zdejší flóra a fauna a na řadě lokalit či oblastí, v minulosti minimálně dotčených civilizací, byla vyhlášena některá z kategorií chráněných území.

Nezachovalější přírodu najdeme v hornatých oblastech, které unikly většímu rozvoji průmyslu a jimiž neprocházely významnější komunikace, a v bývalém pohraničním pásmu podél státní hranice. Nejznámějším jihočeským chráněným územím je bezpochyby šumavský národní park, který ochraňuje cennou mozaiku jehličnatých i listnatých lesů, horských pastvin, rašeliníšť a jezer. Byl vyhlášen roku 1991 na rozloze 690 km², přičemž jeho ochranné pásmo tvoří chráněná krajinná oblast (CHKO) zřízená již roku 1963 a podle různého stupně ochrany je rozdělen na tři zóny. Obě území jsou také od

roku 1990 zapsána na seznamu biosférických rezervací UNESCO. Spolu s Bavorským lesem v Německu totiž Šumava vytváří nejrozsáhlejší lesní komplex střední Evropy o rozloze přibližně 2 000 km², jenž je domovem mnoha vzácných druhů živočichů a rostlin.

Šumava se může pochlubit řadou přírodních klenotů. Po čtvrtohorních ledovcích tu zůstalo osm jezer, z nichž pět leží na české straně. Nejobdivovanější je **Plešné jezero**, nacházející se na dně karu, jenž tvoří severovýchodní svah nejvyšší šumavské **hory Plechý**, zdvihající se do nadmořské výšky 1 378 m. Vytéká z něj **Jezerní potok**, jeden z četných šumavských přítoků Vltavy, za jejíž hlavní pramennou větev je pokládána **Tep-lá Vltava** pramenící jako **Černý potok** na východním svahu **Černé hory**. Chata KČT z roku 1923 tu už sice nestojí, ale přesto k počátku naší „národní“ řeky míří během roku mnoho turistů. Nedaleko odtud si mohou u **Kvildy** prohlédnout také **Jezerní slat**, asi nejlepší ukázkou šumavského fenoménu, jímž jsou tajemná rašeliníště stará několik tisíc let. Magnetem střední části Šumavy je i hora **Boubín**, na jejímž úpatí se rozkládá asi nejznámější prales u nás, vyhlášený za rezervaci už roku 1858 knížetem Janem Adolfem Schwarzenbergem. V původním porostu se vyskytují i několik set let staré exempláře a stromy zvláštních tvarů, například s harfovitě zmoženými kmeny nebo s chůdovitými kořeny. Kolem nepřístupné části pralesa vede naučná stezka a na vrcholu Boubína se ve výšce 1 362 m tyčí rozhledna nabízející nádherný výhled na okolní hory. Za výlet stojí určitě i **Čertova stěna**, divoký skalní sráz s kamenným mořem **nedaleko Vyššího Brodu**. Pod ním teče Vltava úsekem s balvany nazývaným Čertovy proudy, v nichž vířící voda vytvořila až metr široké obří hrnce.

Na jihovýchodě končí Šumava Vyšebrodským průsmyskem a za ním začínají **Novohradské hory**, málo navštěvovaný kraj rozlehlých lesů a luk, od roku 1999 chráněný jako přírodní park. Starost o přírodu tu má ještě starší kořeny než na Šumavě – již roku 1838 majitel panství Jiří František August Buquoy vyhlásil rezervace **Žofinský prales** a **Hojná Voda**. Zajímavou lokalitou Novohradská je také malebné **Tereziino údolí** s někdejší kra-

jinářským parkem z poloviny 18. století, v němž najdete několik romantických staveb a umělý vodopád.

Třetím výrazným celkem této části jižních Čech je **Blanský les**, jehož území je od roku 1989 chráněnou krajinnou oblastí. Na jeho nejvyšší vrchol Kleť, dosahující nadmořské výšky 1 083 m, vede řada značených cest, ale také lanovka vozící od roku 1961 zájemce o daleký výhled kamenné rozhledny nebo o návštěvu zdejší hvězdárny specializující se na výzkum planetek a komet. Na celém území Blanského lesa se vyskytují neobvykle formované skalní útvary, skalní hradby a kamenná pole a téměř dvacet maloplošných chráněných území, z nichž k nejzajímavějším patří přírodní rezervace **Vyšenské kopce** ochraňující podhorskou lesostep s teplomilnými rostlinami. Prochází jí naučná stezka začínající přímo před budovou správy CHKO na **okraji Českého Krumlova**.

Kousek za okrajem Blanského lesa už začíná nížina Českokobudějovické pánve, v níž směrem k severu začíná přibývat rybníků. Jsou uznávaným symbolem jižních Čech a tradice jejich budování sahá až do 13. století. Přestože se mnoho z nich stalo obětí rozšiřování zemědělských

Rybník Svět

ploch a do současnosti se jich zachovala necelá čtvrtina, dodávají zdejší krajině zvláštní kouzlo a nezeměnitelný charakter. Největší koncentrací rybníků se může pochlubit **Třeboňsko**, kde se také nachází největší z nich **Rožmberk**. Vznikl v letech 1584–1590 pod vedením slavného stavitele Jakuba Krčína z Jelčan a jeho plocha, která dnes činí necelých 500 ha, byla původně více než dvojnásobná. Za povšimnutí stojí mohutná hráz rybníka s prastarými duby, kterou stavělo pět let asi 800 lidí, a budova rožmberské bažty z roku 1590 ozdobená sgrafity. Třeboňsko je po staletí kultivovanou krajinou, v níž se harmonicky doplňují vodní díla postavená člověkem s cennými přírodními lokalitami v podobě zbytků lužních lesů, meandrů říčních toků, mokřadů a rašeliníšť. Roku 1979 se proto jeho velká část stala chráněnou krajinnou oblastí a už o dva roky dříve bylo zařazeno na seznam biosférických rezervací UNESCO. Výjimečnou lokalitou je například písečný přespý u Vlkova vytvořený vátými písky, jež se zde nakupulovaly asi před 10 000 lety. Ještě na počátku 20. století byl „živý“, protože ho vítr zásoboval pískem z okolí. Po změně rázu okolní krajiny ztratil zájem, které se podílelo na jeho formování, ale přesto ještě v některých jeho částech vytváří vítr malé duny.

Nouze o přírodní zajímavosti není ani na **Táborsku** a jedna je k vidění přímo v někdejší husitské městě. Již roku 1866 tu byla při Vyšší škole hospodářské založena druhá nejstarší botanická zahrada u nás, v níž se původně pěstovaly zemědělské plodiny. Po roce 1900

Bobík a Boubín

však byla zdejší škola povýšena na Královskou českou akademii hospodářskou a součástí zahrady se stal unikátní hospodářský systém, v němž jsou rostliny rozříděny podle svého využití. Najdete tu ale i skleníky s tropickými rostlinami a arboretum s domácími dřevinami.

Z Tábora se vyplatí odskočit si do nedalekého Chýnova, u něhož byla na úpatí Pacovy hory roku 1863 objevena **Chýnovská jeskyně**. Neoplyvá sice krásnými jevy, ale návštěvníky láká na úchvatné barvy svých stěn a stropů, které způsobují střídající se pruhy bílého a šedého mramoru a zelenočerných amfibolitů. Drží také významný primát – zájemci se do ní mohli poprvé podívat už roku 1868 a díky tomu se stala první zpřístupněnou jeskyní na našem území. Jihozápadně od Tábora a kousek od Bechyně se zase můžete projít romantickým kaňonovitým údolím **Židovy strouhy**, jehož název je odvozen od pověsti, podle níž se v něm skrývali Židé vyhnaní z Týna nad Vltavou. A třetí přírodní „atrakce“ se skrývá v lesích nedaleko Veselí na Lužnici. Přírodní rezervace **Borkovická blata** tu od roku 1980 chrání nejzachovalější část rašeliníště s naučnou stezkou a vyhlídkovou věží. Zdejší rašelinu kdysi používali místní lidé na otop a v druhé polovině 20. století se dokonce těžila průmyslově. Kromě rašeliníku se tu daří také suchopýrům, rosnatce okrouhlolisté, borovicí blatce a dalším zajímavým druhům a nejnvdovější dobou k návštěvě je asi druhá polovina května, kdy se rašeliníště rozzaří bílými květy rojovníku bahenního.

Zbývá už jen krátké nahlédnutí do končiny nacházející se jihovýchodně **od Jindřichova Hradce**, která díky hlubokým lesům získala krásný název **Česká Kanada**. Věvodí jí zřícenina starobylého hradu **Landštejn**, jež může posloužit jako orientační bod při procházení zdejšími smrkovými a borovými porosty, opuštěnými pastvinami a balvanovitými stráněmi. A mezi nimi občas prosvítne hladina rybníku připomínajícího mezi stromy jezero severoamerického kontinentu. Existence někdejšího pohraničního pásma přispěla k tomu, že si zdejší příroda zachovala své bohatství, a tak není divu, že je od roku 1994 chráněna jako přírodní park.

Česká Kanada

Plešné jezero

Volný čas

Český Krumlov

Neobyčejně malebná a pestrá krajina jižních Čech nabízí výborné podmínky pro různé druhy sportů a aktivit ve všech ročních obdobích. Veřejná doprava umožňuje dobrý přístup do většiny rekreačních oblastí a sportovních středisek, na něž navazují značené stezky a cyklotrasy vedoucí dále do méně obydlených oblastí. A podobně bohatá je i další nabídka – pokud zrovna netoužíte po pohybu a raději byste strávili dovolenou nebo víkend v některém z jihočeských kulturních center, stačí si vybrat téměř kterékoliv jihočeské město. Pravděpodobně zjistíte, že na průzkum všech pamětihodností, uměleckých center a různých regionálních zajímavostí stěží vyšetříte potřebný čas.

Nejjednodušším a nejrozšířenějším způsobem, jak se vymanit z každodenního stresu a zažít příjemné chvíle v uzdravující přírodě, je asi **pěší turistika**. Jižní Čechy jsou v tomto směru velkorysá a „svou“ trasu si tu najde opravdu každý. Toulat se můžete mezi rybníky v rovinatější krajině **Třeboňska** stejně jako po kopečcích **Táborské pahorkatiny**, ale ta nejkrásnější místa najdete spíše na hornatějším jihu, zejména na **Šumavě**. Náš největší národní park protínají stovky kilometrů značených cest, které vás zavedou k jedinečným ledovcovým jezerům, slatím, na vyhlídkové vrcholy a k přírodním pokladům nechráněnější první zóny. Díky řadě hraničních přechodů také máte možnost prodloužit si výlet do národního parku Bavorský les, navazujícího na německé straně. Podobné podmínky najdete i v sousedních **Novohradských horách** – z hlediska přírodních unikátů jsou možná trochu chudší, ale

Skiareál Lipno

zato tu potkáte mnohem méně návštěvníků. A dodejme, že v obou pohorích je vyznačeno také množství cyklotras, které často využívají asfaltové silničky zpřístupněné po zrušení někdejšího pohraničního pásma.

Jižní Čechy jsou ovšem také rájem **vodáků**. Na Vltavu, Lužnici a Otavu, které patří k nejdelším jihočeským řekám, se vydávali dobrodruzi s pádlem už za první republiky, kdy ještě neexistovaly kilometráže s detailním popisem trasy a seznamem tábořišť. Dnes už je situace pro vodáky mnohem příznivější, neboť na všech významnější tocích fungují půjčovny, v nichž je možné pronajmout si loď i příslušné vybavení. K nejzajímavějším úsekům na **Vltavě** patří část mezi Lenorou a začátkem vodní nádrže Lipno, kde je ovšem nutné dbát omezení vyplývajících z existence národního parku, a Čertovy proudy pod lipenskou hrází, sjízdné jen při vypouštění vody z přehrady. Nejvíce vodáků se proto vydává na úsek mezi Vyším Brodem a Českými Budějovicemi. Menším spádem se vyznačuje řeka **Mužnice** sjízdná za dostatečného stavu vody už od Nové Vsi. K oblíbeným úsekům patří Stará řeka s množstvím meandrů i Nová řeka, vlévající se posléze do Nežárky. Vody obou toků se pak znovu promíchávají ve Veselí nad Lužnicí a pak následuje rovinatější část až do Tábora, za níž začíná peřejnatější úsek splavný při vyšším stavu hladiny. Nedostatkem vody po část roku trpí i **Otava**, kterou lze sjíždět od jejího počátku na soutoku Vydry a Křemelne až do Písku. Nejzajímavějším úsekem je část z Čenkovy

Lipno: bobová dráha

Pily do Sušice, kde ovšem platí, že při vyšším stavu vody by se na její hladinu měli pustit jen zkušenější vodáci.

Pravým eldorádem pro nejrůznější vodní sporty je **přehrada Lipno**, která díky své rozloze a povětrnostním podmínkám poskytuje ideální podmínky pro **windsurfing**, **jachting** či **kiteboarding**. V Černé v Pošumaví, Frymburku, Horní Plané a v řadě dalších rekreačních středisek na březích nádrže si lze vypůjčit potřebné vybavení a začátečníci mohou získat patřičné dovednosti v rámci nabízených kurzů. A pokud dáte přednost pasivnějšímu způsobu poznávání „jihočeského moře“, můžete se na jeho hladinu vydat na palubě výletní lodi, malé plachetnice nebo oblíbeného šlapadla. Podobné radovánky si lze užít i na **vodní nádrži Orlik**, co do rozlohy po Lipnu druhé největší u nás. I na jejích březích se nachází řada vyhlášených rekreačních lokalit, které v letních měsících spojuje lodní doprava.

Tím ovšem není výčet letních sportů úplný. Pokud někdo během pobytu v jižních Čechách dostane chuť vyzkoušet si hru s bílým míčkem, má na vybranou hned ze dvou možností. Přímo pod jedním z našich nejkrásnějších zámků se rozkládá osmnáctíamkové hřiště **Golf**

Clubu Hluboká nad Vltavou s veškerým zázemím včetně půjčovny a profesionálních trenérů a podobné podmínky nabízí i **GolfResort Monachus** u Nové Bystřice. Zájemci o adrenalinovější zážitek se zase mohou vydat do **Lanového parku Libín** u Prachatic, kde je připraveno šest tras ušitých na míru dětem, průměrně zdatným i nejdovádějším návštěvníkům.

Přestože hory jižních Čech nepatří k vyhlášeným lyžařským regionům, nudit se tu v zimě určitě nebudete. Ideální podmínky poskytuje hlavně Šumava a její předhůří. Přímo u lipenské vodní nádrže najdete moderní **Skiareál Lipno** se sedmi sjezdovkami, třemi lanovkami, snowparkem a lyžařskou školou pro začátečníky. V blízké Slupečné si můžete vyzkoušet i jízdu na 300 m dlouhé **letní bobové dráze** s celoročním provozem a velký lákadlem je samozřejmě i zamrzlá hladina blízké přehrady – každým rokem na ní bývá mezi Lipnem nad Vltavou a Frymburkem upravena **bruslařská dráha**, s délkou asi 11 km největší u nás. Dobře si určitě zalýžujete i na sedmi sjezdovkách v **Zadově** a **Churánově**, a pokud dáváte přednost běhu v bílé stopě, můžete na šumavských kopcích a pláních využít asi 500 km upravených tras. Přibližně 100 km běžec-kých tratí pak na vás čeká také v lesích **České Kanady**.

K příjemnému naplnění volného času ovšem nepatří jen sport. Z nepřeberné nabídky jihočeských kulturních aktivit připomeňme alespoň českokrumlovské **Egon Schiele Art Centrum**, pořádající dočasné výstavy výtvarného umění 20. a 21. století. Kromě části věnované životu a dílu věhlasného rakouského malíře a kreslíře tvoří muzeum i řada ateliérů pro studijní a pracovní pobyty umělců z celé Evropy a také obchod a uměleckou atmosférou prochnutá kavárna. Osobitě prostředí zcela jiného druhu si zase můžete vychutnat při návštěvě světově proslulého pivovaru **Budějovický Budvar**. V rámci hodinové prohlídky se seznámíte s tajemstvím výroby a chutí zdejšího ležáku a v návštěvníckém centru můžete načerpat další vědomosti při zhlédnutí multimediální expozice **Příběh budějovického piva**. Radost svým dětem pak určitě uděláte výletem do **Parku exotických zvířat** ve Dvorcí u Borovan, kde chovají takové vzácnosti

Bertiny lázně

zvířecí říše: jako je například lev pustinný, tygr ussurijský nebo přimorožec šavlorohý. Rodinný výlet si můžete udělat i do **Krokodýlí zoo** v Protivíně, která se může pochlubit největší středoevropskou kolekcí těchto vodních plazů.

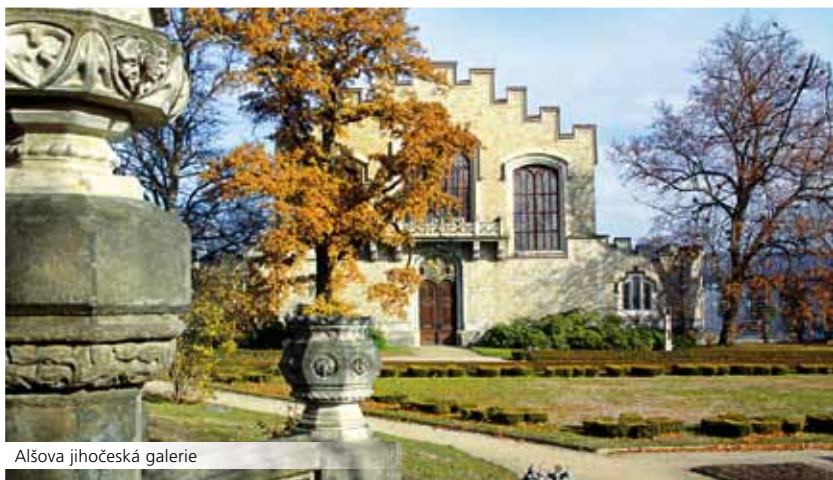
A nakonec připomeňme asi nejdopočinovější záležitost, totiž návštěvu některých jihočeských lázní. Na vybranou máte nejméně ze tří možností. Relaxační pobyt spojený s nejrůznějšími druhy masáží, terapií, zábálů a koupelí si můžete vychutnat v **bechyňských lázních** s léčebnou tradicí sahající až do 17. století. V jejich nabídce najdete několikátýdenní pobyty, romantický víkendový pobyt pro dva vylepšený o výše uvedené procedury nebo možnost nechat se hýčkat třeba jen pár hodin denně. Lázeňské budovy obklopené velkým parkem se nacházejí na okraji města v blízkosti Lužnice, a pokud dostanete chuť na trochu aktivnějšího pohybu, můžete se vydat na procházku třeba podél řeky oborou a dále do kaňonovitého údolí Židova strouha. Více než sto let se také jezdí za slatinnými koupelemi a masážemi do Třeboně – rozhodnout se tu můžete mezi pobytem v historických **Bertiných lázních** nebo v moderním **komplexu Aurora**, dnes spojených v jeden celek. Město je bohaté na památky, a protože leží v rovinaté krajině, nabízí se i projížďka po některé z okolních cyklotras. A zapomenout nemůžeme ani na „zámecké“ **lázně ve Vrážích**, nacházející se kousek od Písku, jejichž areál tvoří novogotické sídlo Lobkowiczů z roku 1875 a Jubilejní a léčebný pavilon. Okolní hluboké lesy jsou protkány cestičkami, které vás dovedou na řadu zajímavých míst – třeba ke dvěma jezírkům lásky...

Golf

Organizace zřizované Jihočeským krajem v oblasti kultury a cestovního ruchu

Alšova jihočeská galerie

Rozhodnete-li se strávit dovolenou nebo víkend cestováním po jižních Čechách, určitě při svých toulkách nevynechejte návštěvu muzea, galerie či jiného kulturního zařízení. Řadu z nich založily a udržují v chodu soukromé společnosti, ale třináct institucí má ve své působnosti Krajský úřad Jihočeského kraje. Často se jedná o organizace, které představují veřejnosti důležité informace týkající se historických a kulturních tradic kraje nebo umožňují návštěvníkům seznámení se současným kulturním děním.

K nejvýznamnějším patří určitě **Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích**, jehož první sbírky byly zříštěnny již roku 1877 a které je zaměřeno především na přírodní a společenské vědy. Jeho stálé expozice, věnované zejména historii kraje, přírodě regionu a národopisu, doplňují krátkodobé výstavy. Za zmínku stojí i dvě jeho pobočky – v Mánesově ulici najdete **Muzeum koněšpěšky**, naši první železnice vybudované ve třicátých letech 19. století, a v **Zumberku** nedaleko Trhových Svinů unikátní, renesančně upravenou tvrz, jejíž expozice představuje kromě panského a lidového malovaného nábytku také osudy Theobalda Hocka, jednoho z rožmberských správců.

Za návštěvu určitě stojí i **českobudějovická hvězdárna a planetárium**, druhé nejstarší zařízení svého

Jihočeská komorní filharmonie

druhu v kraji. Nabízí zájemcům nejen pozorování slunce či večerních hvězd, ale také pořady pod umělou hvězdnou oblohou, přednášky a výstavy s astronomickou tematikou. Podívat se můžete i do jeho pobočky na **Kleti**, nejvyšší hoře Blanského lesa, kde od roku 1957 stojí observatoř specializovaná na objevování planetek a komet a dosud neznámých vesmírných těles. K neméně významným institucím pak náleží **Jihočeská vědecká knihovna**, jejíž tradice sahá až do roku 1885 a která je největší veřejně přístupnou knihovnou v kraji. Zmínku si zaslouží určitě i **Jihočeská komorní filharmonie**, která byla založena již roku 1981 a jejíž repertoár zahrnuje díla od barokních autorů až po současné tvůrce.

Stejně jako zmíněné českobudějovické muzeum je i **Regionální muzeum v Českém Krumlově** orientováno především na přírodní a společenské vědy, tedy geologii, zoologii, archeologii, historii či etnografii. V Horní Plané lze navštívit jeho pobočku, **Památník Adalberta Stiftera**, umístěný ve spisovatelově rodném domě. Najdete zde stálou expozici **Adalbert Stifter a rodný kraj** s řadou dokumentů, dobových fotografií, ukázek z literárního díla a korespondence a s mnoha zajímavými exponáty z vlastnictví autora. V Jindřichově Hradci zase nezapomeňte nahlédnout do **Muzea Jindřichohradecka** sídlícího v areálu někdejšího minoritského kláštera. Jeho expozice se věnuje zejména historii zdejších řemesel a cechů, měšťanské a lidové kultuře, životním osudům pěvkyně Emy Destinnové, zbraním a terčům, výtvarnému umění či historickým plastikám pocházejícím z regionu. Unikátním exponátem pak jsou **Krýzovy jesličky**, s 1 398 figurkami největší lidový mechanický betlém na světě, který více než šedesát let vytvářel jindřichohradecký punčochářský mistr Tomáš Krýza.

Ve výčtu muzeí nelze opomenout **Prachatické muzeum**, v němž se můžete na chvíli vrátit do minulos-

ti – do zlatých časů renesance, kdy se město hrálo na výsluní největší prosperity, do doby Karla Klostermanna a pošumavských zámků, na nichž pobýval, do období nejhoršího požáru, který Prachatice postihl roku 1832, a na počátek 20. století, kdy mělo zdejší muzeum zcela jinou podobu. O dějinách Písecka, jeho kulturních tradicích, nerostném bohatství, přírodě, rybářství a těžbě zlata v Pootaví se zase dozvíte v **Prácheňském muzeu v Písku**. Jednou z jeho poboček je **dům básníka Adolfa Heyduka**, novorenesanční budova postavená roku 1900 podle návrhu architekta Jana Kouly. Část interiéru, tedy pracovna, jídelna a salon, je vybavena původním mobiliářem a slouží jako básníkův památník. Druhou pobočkou je pak **Památník města Protivína**. Kromě historicko-etnografické expozice tu na vás čeká i mnohem barvitější část věnovaná exotické přírodě celého světa. Uvidíte tu vzácné druhy hmyzu a živočichy obývajících podmořský svět, hory, savany, pouště, mořská pobřeží a pralesy a nutno dodat, že instalace exponátů získaných při expedičních výpravách pracovníků Prácheňského muzea je vskutku působivá.

Ve Strakonicih si pak v prostorách starobylého hradu můžete prohlédnout **Muzeum středního Pootaví**. Procházka částí jeho historických prostor je zároveň exkurzí do dějin Strakonice a jejích okolí, za zdejší dudáckou tradici či za historií dvou zdejších nejvýznamnějších průmyslových podniků – továrny na výrobu fezů, která Strakonice proslavila v 19. století, a České zbrojovky, jež ve městě působí dodnes. Velmi zajímavou pobočkou muzea je vodní **mlýn v Hoslovicích**, v současné době jediný jihočeský skanzen, jehož areál tvoří mlýnice s obytnou částí, hospodářská stavení a zemědělské pozemky. Během prohlídky se podíváte do zdejší černé kuchyně, do dosud funkční mlýnice s tzv. jednoduchým českým složením a vykerým pomocným nářadím a do obytné světnice s vybavením pocházejícím z dvacátých let minulého století.

Máte-li rádi výtvarné umění, určitě si nenechte ujít návštěvu **Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou**. Toto uměleckohistorické muzeum patří mezi pět největších institucí svého druhu u nás a spravuje asi 20 000 artefaktů, z nichž část představuje v někdejší záměcké jízdárně. Uvidíte zde například malířská a sochařská díla, která vznikla na území jižních Čech v 13. až 16. století, práce českých a evropských malířů ze 16. až 19. století a také sbírku moderního a současného umění. A pokud vás zajímá také keramika, udělejte si čas na prohlídku bechyňské pobočky. **Mezinárodní muzeum keramiky** tam bylo založeno už roku 1967 a dokumentuje řemeslnou tradici zdejší keramické školy a tvorbu autorů, kteří se zúčastnili Mezinárodních sympozií keramiky, konajících se dodnes. Najdete ho v budově někdejšího záměckého pivovaru a přilehlých baštách. Jeho expozice zahrnující i dočasné výstavy jsou přístupné v letní sezóně.

Jihočeský kraj je také zřizovatelem **Divadla Oskara Nedbala v Táboře**, pojmenovaného po zdejším rodákovi a významném skladateli a dirigentovi. Tvoří ho dvě budovy – novorenesanční, postavená roku 1887, a novější, připojená roku 1965, čímž vznikla unikátní koncepce v podobě jednoho jeviště a dvou pravouhle připojených hledišť. V divadle každým rokem hostuje několik

Jihočeská vědecká knihovna

desítek pražských a regionálních souborů s nejrůznějšími žánry a pořádají se v něm také koncerty vážné hudby. Poslední pozvánka vás zavede opět do Hluboké nad Vltavou, kde kromě známého zámku upraveného ve stylu tzv. tudorské gotiky stojí ještě menší zámček Ohrada, v jehož blízkosti můžete navštívit nevšední **zoologickou zahradu**. Její historie sahá až do roku 1939, kdy ji založil a pro veřejnost otevřel majitel hlubockého panství Adolf Schwarzenberg. Tehdy byla součástí loveckého muzea umístěného v zámku, ale dnes už má rozlohu tři hektary a můžete se v ní seznámit asi se dvěma stovkami druhů zvířat, z nichž zhruba polovina se běžně vyskytuje na našem území. Součástí zahrady je i vzdělávací centrum nabízející různé programy jako doplněk školních hodin přírodopisu a v době letní sezóny se tu dozvíte i mnoho zajímavých informací při komentovaném krmení zvířat.

Závěrem uvedme, že Jihočeský kraj založil v roce 2009 svou příspěvkovou organizaci s názvem **Jihočeská centrála cestovního ruchu (JCCR)**. Jejím hlavním posláním je koordinace aktivit v oblasti cestovního ruchu s cílem rozvíjet a vytvářet atraktivní turistickou nabídku regionu. Výsledkem činnosti JCCR je prezentace jižních Čech jako harmonické turistické destinace. Mezi její nejvýznamnější aktivity patří správa Informačního systému cestovního ruchu Jihočeského kraje www.jiznichcechy.cz, prezentace jižních Čech v médiích, vydávání tištěných propagačních materiálů či prezentace na vybraných výstavách a veletrzích.

Zoo Ohrada

Bechyně

Infocentrum Bechyně náměstí T. G. Masaryka 5 tel.: 381 213 822, 602 843 442, 731 105 134 e-mail: visitbechyne@volny.cz, posta@mestobechyne.cz www.visitbechyne.cz

Blatná

Infocentrum Blatná J. P. Koubka 4 tel.: 383 323 100 fax: 383 323 005 e-mail: blatna@ciao.cz www.mesto-blatna.cz

Borovany

Informační centrum města Borovany Žižkovo náměstí 107 tel.: 387 001 351 fax: 387 981 550 e-mail: kultura@borovany-cb.cz www.borovany-cb.cz

České Budějovice

Turistické a mapové centrum jižní Čechy náměstí Přemysla Otakara II. 21 tel.: 386 359 470 fax: 386 359 470 e-mail: mapcentrum@vol.cz www.mapove-centrum.cz

Turistické informační centrum náměstí Přemysla Otakara II. 1, 2 tel.: 386 801 413 fax: 386 801 414 e-mail: infocb@c-budejovice.cz www.cb-info.cz

Český Krumlov

Infocentrum Český Krumlov náměstí Svornosti 2 tel.: 380 704 622 fax: 380 704 619 e-mail: info@ckrumlov.cz www.ckrumlov.cz/infocentrum
Informační a servisní centrum Český Krumlov třída Míru 1 – nádraží CD tel.: 380 715 000 fax: 972 545 948 e-mail: info@c-krumlov.cz www.c-krumlov.cz

Unios Tourist Service – zámecké informační centrum Zámek, 1. nádvoří tel.: 380 725 110 fax: 380 712 424 e-mail: info@visitceskykrumlov.cz www.visitceskykrumlov.cz

Čížová

Infocentrum Čížová Čížová 127 tel.: 606 774 077 e-mail: infocentrum@czizova.cz www.infocizova.cz

Dačice

Infocentrum Dačice Palackého náměstí 1/1 tel.: 384 401 265 e-mail: info@dacice.cz www.dacice.cz

Elektrárna – Temelín

Informační středisko ETE Jaderná elektrárna Temelín tel.: 381 102 639 fax: 381 104 900 e-mail: infocentrum.ete@cez.cz www.cez.cz/infocentrum-ete

Hluboká nad Vltavou

Infocentrum Hluboká Zborovská 80 tel.: 387 966 164 fax: 387 966 164 e-mail: infocentrum@hluboka.cz, granty@hluboka.cz www.hluboka.cz

Holašovice

Informační centrum Holašovice Holašovice 43 tel.: 387 982 145 e-mail: infocentrumholasovice@seznam.cz www.holasovice.eu

Horní Planá

Kulturní a informační centrum Náměstí 8 tel.: 380 738 416 e-mail: kic@horniplana.cz www.horniplana.cz

Jindřichův Hradec

Informační středisko Jindřichův Hradec Panská 136/I tel.: 384 363 546 fax: 384 361 503 e-mail: info@jh.cz www.jh.cz

Kaplice

Infocentrum Kaplice Linecká 434 tel.: 380 311 388 fax: 380 311 451 e-mail: infocentrum@mestokaplice.cz www.mestokaplice.cz

Lenora

Infocentrum Lenora Lenora 36 tel.: 722 498 208 fax: 388 438 012 e-mail: infocentrum@lenora.cz www.lenora.cz

Lipno nad Vltavou

Infocentrum Lipno nad Vltavou Lipno nad Vltavou 87, tel.: 380 736 053 e-mail: infocentrum@lipnoservis.cz www.lipnoservis.cz

Lomnice nad Lužnicí

Informační a kulturní středisko Lomnice nad Lužnicí náměstí 5, května 133 tel.: 384 792 433 fax: 384 792 201 e-mail: info@ks.lomnice-nl.cz www.lomnice-nl.cz

Milevsko

Milevský kraj – infocentrum náměstí E. Beneše 1 tel.: 382 521 321 fax: 382 522 101 e-mail: infocenter@milevsko-mesto.cz www.milevskymkrajem.cz

Netolice

Informační centrum Netolice Mírové náměstí 248 tel.: 388 324 251 fax: 388 324 251 e-mail: info@netolice.cz www.info.netolice.cz

Nová Bystřice

Informační středisko Nová Bystřice Mírové náměstí 53 tel.: 384 386 909 e-mail: info@novabystrice.cz www.novabystrice.cz

Nové Hradky

Kulturní a informační centrum Nové Hradky náměstí Republiky 46 tel.: 386 362 195 fax: 386 362 195 e-mail: kic@novehrady.cz, infoc@novehrady.cz www.novehrady.cz

Písek

Infocentrum Písek Heydukova 97 tel.: 382 213 592 fax: 382 213 592 e-mail: icpisek@mupisek.cz www.icpisek.cz

Pohorská Ves

Obecní knihovna informační centrum Pohorská Ves Pohorská Ves 31 tel.: 380 311 890 e-mail: info.p.ves@seznam.cz www.pohorskaves.cz

Prachatice

Informační centrum Prachatice Velké náměstí 1 tel.: 388 607 574 fax: 388 312 563 e-mail: infocentrum@prachatice.eu www.prachatice.cz

Protivín

Informační centrum Protivín Masarykovo náměstí 21 tel.: 382 252 650 fax: 382 252 651 e-mail: infocentrum@muprotivin.cz www.muprotivin.cz

Slavonice

Turistické informační centrum Slavonice náměstí Míru 480 tel.: 384 493 320 e-mail: i@slavonice-mesto.cz www.slavonice-mesto.cz

Soběslav

Informační středisko města Soběslavi náměstí Republiky 1/1 tel.: 381 508 116 fax: 381 524 143 e-mail: kocourkova@musobeslav.cz www.musobeslav.cz

Stachy

Turistické informační centrum Stachy – RRAŠ, o. p. s. Stachy 422 tel.: 380 120 271 e-mail: info@rras.cz www.rras.cz

Strakonice

Městské informační centrum Strakonice Velké náměstí 2 tel.: 383 700 700 fax: 383 700 702 e-mail: infocentrum@strakonice.net www.strakonice.net
Informační a mapové centrum Strakonice Zámek 1 tel.: 383 323 600 fax: 383 323 400 e-mail: ciao@ciao.cz www.strakonice.net

Suchdol nad Lužnicí

Informační centrum města Suchdol nad Lužnicí 28. října 329, tel.: 384 781 299 fax: 384 781 299 e-mail: info@knih-su.cz www.suchdol.cz

Tábor

Infocentrum Město Tábor Žižkovo náměstí 2 tel.: 381 486 230 fax: 381 486 239 e-mail: infocentrum@mutabor.cz www.tabor.cz

Trhové Sviny

Turistické kulturní a informační centrum T. Sviny Žižkovo náměstí 117 tel.: 386 321 784 e-mail: infocentrum@tsviny.cz www.tsviny.cz

Třeboň

Informační a kulturní středisko města Třeboň Masarykovo náměstí 103 tel.: 384 721 169 fax: 384 722 026 e-mail: info@itrebon.cz www.itrebon.cz

Týn nad Vltavou

Informační centrum mikroregionu Týn nad Vltavou náměstí Míru 37 tel.: 385 772 301 fax: 385 721 121 e-mail: infocentrum@tnv.cz www.tnv.cz

Veselí nad Lužnicí

Infocentrum města Veselí nad Lužnicí náměstí T. G. Masaryka 25 tel.: 381 548 180 fax: 381 548 180 e-mail: info@veseli.cz www.veseli.cz

Vimperk

Turistické informační středisko Vimperk náměstí Svobody 42 tel.: 388 402 230 fax: 388 414 822 e-mail: infocentrum@mesto.vimperk.cz www.info.vimperk.cz

Vodňany

Infocentrum Vodňany náměstí Svobody 18 tel.: 383 384 934 e-mail: info@vodnany.net www.vodnany.net

Vyšší Brod

Infocentrum Vyšší Brod Náměstí 104 tel.: 380 746 627 e-mail: infocentrum@vyssibrod.cz www.vyssibrod.cz

Zvíkovské Podhradí

Infocentrum Zvíkovské Podhradí Zvíkovské Podhradí 13 tel.: 382 285 659 fax: 382 285 655 e-mail: recepce@hotelzvikov.cz www.zvikovskepodhradí.cz

Ke každému telefonnímu a faxovému číslu náleží mezinárodní předvolba +420.